

1944-1983

1948

N. D. Cocea vine la „Rampa” grăbit, așerat, nu găsește pe cine tre-
buie, se supără pe reporterul Alexandru Pană, care se tot ține după el
să-i dea un răspuns la ancheta „Ce scriu dramaturgii noștri?”.

Până la urmă zice că s-a apucat de-o piesă nouă, Inadaptabilii, din
care are gata un act.*

Atmosfera se mai destinde. Povestește cam despre ce-ar fi vorba
în piesă.

Până notează conștiincios. Pe urmă îl critică pe Cocea, în gazetă, că
are „preocupări inactuale”, deoarece nu problema celor ce nu se pot adapta
la noile realități e la ordinea zilei, „nu asta ne doare pe noi acumă”.

1950

Correspondentul Al. Popovici îmi scrie că la Naționalul ieșean s-au ter-
minat „reparațiile stricăciunilor războiului”, că se combate „vedetismul” și
că s-au reluat marile succesele Othello și O scrisoare pierdută.

Kovács György, artist de seamă al Teatrului Secuiesc din Tîrgu Mureș,
a fost invitat să interpreteze, în limba română, rolul lui Teteren din Micii
burghezi de Gorki, la Teatrul Național din Cluj.

La Ploiești, Cetatea de Ioc de Davidoglu e pusă în scenă de Ion
Olteanu, în decorurile lui Liviu Ciulei. La Reșița, Lascăr Sebastian mon-
tează aceeași piesă, după declarația sa, „ca pe o melodramă”.

1955

Apar piese noi: Îndrăgostiții de Maria Banuș, Citadela sfărîmată de
Horia Lovinescu, Drumul soarelui de Virgil Stoenescu.

Director al Teatrului Național „I. L. Caragiale” din București e Vasile
Moldovan.

Se stinge Sonia Cluceru. O rog pe Maria Filotti să-i scrie necrologul.
Actrița e foarte afectată de pierderea colegei. „A plecat... A plecat, buna și
draga noastră Sonia...” În articolul pe care mi-l dă a doua zi, notează:
„Simplă și cinstită, înțeleaptă și sfătoasă, inimă caldă și prietenă bună, cu
ochi veșnic vii și gluma veșnic trează, cu surisul pe buze și cu sufletul des-
chis, Sonia era un om întreg”.

Se deschide un nou teatru la București : Teatrul de Comedie. Ne e foarte drag, de la început : director e Radu Beligan, adjunct — N. Ralea, secretar literar — B. Elvin. Actorii sînt puțini (26), dar aleși pe sprinceană. Vîrstă medie : 30 de ani.

Ce-și propune ?

Spicuiesc dintr-un program :

„— să continue cele mai bune tradiții ale comediei românești, urmînd în aceasta exemplul celui mai mare dramaturg național, I. L. Caragiale ;
— să acorde prioritate pieselor care pot da o imagine sesizantă a omului contemporan ;

— să contribuie la progresul dramaturgiei românești ;

— să dea o interpretare modernă capodoperelor dramaturgiei universale ;

— să placă publicului“.

Tudor Argezi salută cu efuziune noul teatru, referindu-se la idealul său îndrăzneț : „Să provoace nașterea unei noi literaturi române de satiră și comedie. Acum cînd cadrul e pregătît, ca un stup, nu ne rămîne decît să așteptăm ca albinele să-l umple de ceară și miere, convinși dealtfel că ele vor veni multime, încărcate de polenul cel mai fin. Astfel că deschidem deci nu numai un teatru, ci dacă mă pot exprima astfel, o universitate a umorului și a veseliei“.

Fac parte din echipă : Ion Lucian, Mircea Albulescu, N. Gărdescu, Mircea Șeptilici, Marin Moraru, Gheorghe Dinică, Sanda Toma, Iurie Darie, Mircea Constantinescu, Mihai Pălădescu, Amza Pellea, Dem. Rădulescu, Dem. Savu și alții.

Ce trupă ! Li se mai adaugă Ștefan Ciubotărașu, Gr. Vasiliu-Birlic. Vin și autori : Mircea Ștefănescu, V. Em. Galan, Radu Cosașu, Siitö András, Teodor Mazilu...

1964

Iuri Aleksandrovici Zavadski, căruia i-am solicitat o întrevvedere ca să-i iau un interviu, mă amină de două ori și, în sfîrșit, mă primește în apartamentul de la „Athénée Palace“. Are pe masă un bloc-notes și vreo douăzeci de creioane colorate, pe care le rînduiește mereu, le ascute, le încercă, dar nu le folosește. Chipul de copil, cu frunte foarte înaltă, e nîmbat de un păr de mătase albă.

La întrebarea despre metoda sa de creație îmi spune că se află între „naturalismul tendențios“ și „realismul socialist în accepția lui originară, nu cea tirzie, devalorizată“. În ce privește politica teatrului „Mossoviet“ unde e regizor-șef, ea are ca țel fundamental „introducerea artei teatrale în mase“.

Vorbim despre îndrumare, viziunări prealabile ale spectacolelor, debateri de creație. „Personal — spune artistul sovietic — sînt împotriva „dascălelii“ și o resping, pentru că reprezintă o falsă îndrumare. Acum, spre deosebire de o perioadă anterioară, oamenii de artă vorbesc mai direct cu poporul. Prea multe „competențe“ exterioare adunate la un loc ca să „modeleze“ actul teatral sînt stricătoare“.

Care e stadiul artei regizorale în Uniunea Sovietică ? — întreb. Regizorul a devenit hotărîtor în activitatea colectivului teatral — îmi răspunde. O parte a criticii, cîțiva directori, numeroși actori și doi-trei autori puternici vor să-l lichideze. Dar nu vor reuși. Ar fi un nonsens. Munca regizorului are o latură artistică, una pedagogică și una organizatorică, toate indispensabile scenei.

Mai vorbim despre teatru și televiziune, talent și rațiune, despre inteligență. Zavadski se minie din senin și spune apăsător că „inteligența obișnuită nu-i totdeauna o valoare în artă, unde e necesară inteligența creatoare“. Apoi începe să rupă vîrfurile creioanelor. Directorul „Mossoviet“-ului, care-l asistă, îi atrage atenția discret traducătoarei că artistul e obosit, iritat și că deci ar fi momentul să-l lăsăm în pace.

Îi mulțumesc pentru interviu. Îmi zîmbește fermecător și mă roagă să nu public decît „ce am spus eu“.

Făgăduiesc.

1965

Sint zguduit de moartea lui George Călinescu.

Nu va vedea premiera sa, la Național, cu Ludovic al XIX-lea, pe care o pregătește Ion Cojar. Au fost acasă, la savant, toată echipa de actori (și directorul), producindu-i omului suferind o luminoasă bucurie.

Public un grupaj „Călinescu despre teatru”, în care, printre altele, se află și acest gind : „...mi-am dat seama, cu plăcută uimire, că noii regizori și actori merg într-o direcție pe care o visam altădată : intelectualizarea, capacitatea prin cultură de a se ridica la nivelul eroului interpretat”.

Ultima oară l-am văzut pe Calea Victoriei, singur, cu mîinile la spate, mergînd agale, cu pletele în vînt.

Am oprit imediat mașina redacției, m-am apropiat respectuos și l-am rugat să folosească automobilul „Contemporanului”, bănuind că nu găsise un vehicol ca să ajungă acasă. „Nu, mulțumesc, iau aer, mă preambul... Știi, am fost la Academie... Și m-a obosit”. l-am propus să-l așteptăm. „Nu, nu, te rog... Mai mulți s-au oprit să mă întrebe... Dar eu am dat drumul special șoferului... Înțelegi ?” Am dat din cap, convins. A zîmbit : „Ba nu înțelegi nimic. Te faci să înțelegi, ca să-mi produci plăcere”. Am schițat, vag, un protest. Mi-a pus mîna pe umăr : „Lasă, nu te scuza. Glumesc”. Am încercat să mă retrag, salutîndu-l. „Te știu” — mi-a spus. Ai colaborat la mine, la „Lumea”. „Am fost și studentul dv.” „Te știu, te știu... Faci cronici teatrale la „Contemporanul””. Și mi-a rostit numele. Apoi, brusc, rotînd larg mîna în vîzduh, m-a părăsit.

Toată lumea resimte, apăsător, marea pierdere, plecarea geniului, care lasă un imens loc gol, care dislocă un fragment de eternitate.

De Ziua Mondială a Teatrului organizez un schimb de mesaje între artiști români și străini. A. M. Julien, directorul Teatrului Națiunilor (care a fost la București) îi scrie lui Radu Beligan, directorul Teatrului de Comedie : „Teatrul dv. înseamnă, de acum înainte, în familia noastră europeană, nu numai existența unei activități dramatice — care a onorat întotdeauna România și pe care o respectăm —, dar realitatea unei reinnoiri, căutarea unui stil, prezența unei companii de prim ordin, descoperirea de talente noi în domeniul regiei, scenografiei, actoriei”. Sică Alexandrescu îi scrie reputatului om de teatru finlandez Sakari Puurunen, la al cărui teatru, la Tampere, a montat Scrisoarea pierdută. Paul Scofield i se adresează lui Liviu Ciulei : „Amintirea șederii mele în România a rămas extrem de vie... Sint convins că aceste impresii nu se vor șterge niciodată. Felul plin de însuflețire cu care m-ați primit, aprecierea critică plină de discernămint și spirit de observație a muncii noastre ne-au impresionat pe toți și cred că o parte dintre cele mai bune spectacole le-am dat la București”. Serghei Obrazțov li spune Margaretei Niculescu că „„Tăndărică” a crescut văzînd cu ochii — într-o zi cît alții într-un an” și că festivalurile internaționale de artă păpușărească ce s-au ținut la București „au exercitat o foarte mare influență asupra dezvoltării artei păpușărești din întreaga lume”.

Yannis Veakis mă poartă la Sibiu să văd Cymbeline de Shakespeare, pentru prima oară pe o scenă românească. Eugenia Dragomirescu mă roagă, prin soțul ei, Mihai Crișan, să stau diseară în fața televizorului și s-o privesc în Medeea. Corul e semnat de un singur personaj (Leopoldina Bălănuță).

1970

Adrian Marino ne face o vizită la redacție, la „România literară”, și ne povestește că a asistat la o repetiție a piesei Iona de Soreescu la Zürich, la Theater an der Winkelwiese. „Directoarea teatrului — și regizoarea piesei — e o austriacă, Maria von Ostfelden, iar scenograful, un italian, Victor-Emmanuel Sisti. Interpretul, masiv, grav, un islandez, Laxdal. Mi-a plăcut mai mult decît elvețianul Roland Husson, pe care l-am văzut în același rol, anul trecut, pe scena pariziană „Le Lucernaire”... M-am amestecat puțin și în repetiție — desigur, la cererea lor... Dacă mi-au cerut părerea, nu ?”